

Türk eğitim sistemi 12 yıllık zorunlu kademeli eğitim olarak üç kademeye ayrılmıştır. Birinci kademe dört yıl süreli ilkokul (1. 2. 3. ve 4. sınıf), ikinci kademe dört yıl süreli ortaokul (5. 6. 7. ve 8. sınıf) ve üçüncü kademe dört yıl süreli lise (9. 10. 11. ve 12. sınıf) olarak düzenlenmiştir.

İLKÖĞRETİM

İlköğretim dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli, zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarından oluşur. Ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarında lise eğitimini destekleyecek şekilde öğrencilerin yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçmeli dersler oluşturulur.

ORTAÖĞRETİM

Ortaöğretim kurumları dört yıllık zorunlu, örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Sekiz yıllık ilköğretimi bitiren öğrenciler, merkezi olarak yapılan liseye giriş sınavından aldıkları puana göre tercih ettikleri liseye gidebilirler.

Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir. Belli bir programa ağırlık veren okullara lise, teknik lise ve meslek lisesi gibi eğitim dallarını belirleyen adlar verilir. Bu okulları bitirenlere ortaöğretim diploması verilir. Lise mezunları üniversitelere yerleştirilmek için ülke genelinde uygulanan üniversiteye giriş sınavlarına girerler.

Türkiye’de farklı kategorilerde eğitim veren ortaöğretim kurumları şunlardır: Meslek lisesi, anadolu lisesi, fen lisesi, sosyal bilimler lisesi, imam-hatip lisesi, güzel sanatlar lisesi, özel lise.

MESLEK YÜKSEKOKULU (ÖN LİSANS)

Ortaöğretimi bitirenler, yükseköğretim kurumlarına girmek için aday olmaya hak kazanır. Üniversiteye giriş için, öğrencilerin üniversiteye giriş sınavlarından belirli bir puanı almaları gerekir. Öğrencilerin bu sınavlardan aldıkları puanlar ve lise genel not ortalamalarından elde edilen toplam puan, lisans programlarına yerleştirilmelerinde belirleyici etkindir. Türkiye’de yükseköğretim sistemi ön lisans, lisans ve lisansüstü derecelerden oluşur.

Ön Lisans Derecesi

Meslek lisesi mezunları meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş yapabilir. Ancak, düz liselerden meslek yüksekokullarına geçiş yapabilmek için merkezi üniversite giriş sınavından belli bir puan almak gerekir. Meslek yüksek okullarının eğitim süresi iki yıldır. İki yıllık eğitimlerini başarıyla tamamlayan öğrenciler isterlerse merkezi bir sınava girerek dört yıllık lisans eğitimi veren üniversitelere geçiş yapabilirler.

LİSANS

Lisans derecesi almak için bir üniversitede dört yıllık eğitim süresini tamamlamak gerekir. Ancak, Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık, ve Veterinerlik gibi profesyonel dallar için beş ile altı yıl arasında değişen bir eğitim süresini tamamlamak gerekmektedir.

LİSANSÜSTÜ

Lisans eğitiminin üzerine, tezli veya tezsiz olarak iki yıllık yüksek lisans programını bitiren öğrencilere yüksek lisans derecesi verilir. Tezli yüksek lisans programları genelde belli sayıda kredili ders alınmasını ve de tez yazılmasını gerektirir. Tezsiz yüksek lisans programları ise daha kısa sürede tamamlanabilen, belli sayıda kredili ders alınmasını ve bir dönem projesi yazılmasını gerektiren programlardır.

Doktora Derecesi

Lisans veya yüksek lisans diplomasına sahip olanlar doktora programlarına başvurabilir. Doktora programlarında ilk dört dönem boyunca belli sayıda kredili ders almak ve yeterlilik sınavını geçmek gerekir. Derslerini ve yeterlilik sınavını başarıyla geçen öğrenciler tez yazıp, sözel olarak tezlerini tez komitesi karşısında savunurlar.

TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISI

Bugünkü Türk eğitim sistemi, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununa göre şekillenmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2009). Millî Eğitim Temel Kanunu ile birlikte örgün ve yaygın eğitim şeklinde iki ana başlık altında tasarlanmıştır.

Örgün Eğitim

Örgün eğitim; belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla, okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir. Örgün eğitim; okul öncesi, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar.

Okulöncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim; isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş, 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar. Okul öncesi eğitim kurumları bağımsız anaokulları olarak kurulabildikleri gibi, gerekli görülen yerlerde ilköğretim okullarına bağlı ana sınıfları halinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılmaktadır. Okul öncesi eğitimin amacı; çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını, onların ilköğretime hazırlanmasını, koşulları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı sağlanmasını, Türkçenin doğru ve güzel konuşulmasını sağlamaktır. Okul öncesi eğitim kurumları, bağımsız anaokulları olarak, örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde uygun fiziksel kapasiteye göre ana sınıfları ve uygulamalı sınıflar olarak açılmaktadır.

İlköğretim Kurumları: Mecburi ilköğretim çağı 6-13 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter. İlköğretimin amacı; her Türk çocuğunun iyi birer vatandaş olabilmesi için, gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlık kazanmasını, millî ahlak anlayışına uygun olarak yetişmesini, ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden hayata ve bir üst öğrenime hazırlanmasını sağlamaktır. İlköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli zorunlu ve farklı programlar arasında tercihe imkân veren ortaokullar ile imam hatip ortaokullarından oluşur.

Ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarında lise eğitimini destekleyecek şekilde öğrencilerin yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçimlik dersler oluşturulur.

15

Ortaöğretim: Ortaöğretim; ilköğretime dayalı, en az dört yıllık zorunlu, örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar.

Ortaöğretimin amaç ve görevleri; Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak,

2. Öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplum ihtiyaçları arasında denge sağlanır.

Genel Ortaöğretim: İlköğretime dayalı en az dört yıllık zorunlu eğitimle öğrencilere genel kültür kazandırmanın yanı sıra, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, hem yükseköğretime veya geleceğe hazırlayan eğitim öğretim sürecidir.

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim: İlköğretime dayalı en az dört yıllık zorunlu eğitimle öğrencilere genel kültür kazandırmanın yanı sıra, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, hem yükseköğretime hem mesleğe veya geleceğe ve iş alanlarına hazırlayan eğitim öğretim sürecidir.

Din Öğretimi: Anayasanın 24. maddesi ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunun 12. maddesi doğrultusunda Din Kültürü ve Ahlâk öğretimi ilkokul ve ortaokullar ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer almaktadır. İlköğretime dayalı en az dört yıllık zorunlu eğitim veren ve öğrencileri hem yükseköğretime hem mesleğe veya geleceğe ve iş alanlarına hazırlayan İmam-Hatip Liselerinin yanı sıra 6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim

Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında açılan İmamHatip Ortaokulları da bu okul türleri arasındadır.

Özel Eğitim ve Rehberlik: Tüm bireylerin kendini geliştirmeleri için, eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini daha nitelikli hale getirmek ve eğitim sistemi içindeki özel gereksinimleri olan bireylerin tüm gelişim alanlarında ilerlemeleri için aktif ve interaktif eğitim ortamlarını sağlamak amacıyla Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünce yürütülen tüm eğitim öğretim faaliyetlerini kapsamaktadır.

16

Yükseköğretim

Yükseköğretim; ortaöğretime dayalı, en az iki yıllık yükseköğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar. Yükseköğretimin amaç ve görevleri, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yurdumuzun bilim politikasına ve toplumun yüksek seviyede ve çeşitli kademelerdeki insan gücü ihtiyaçlarına göre yetiştirmek;

2. Çeşitli kademelerde bilimsel öğretim yapmak;
3. Yurdumuzu ilgilendirenler başta olmak üzere, bütün bilimsel, teknik ve kültürel sorunları çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalarda bulunmak;
4. Yurdumuzun türlü yönde ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunları, Hükümet ve kurumlarla da elbirliği etmek suretiyle öğretim ve araştırma konusu yaparak sonuçlarını toplumun yararlanmasına sunmak ve Hükümetçe istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini bildirmek;
5. Araştırma ve incelemelerinin sonuçlarını gösteren, bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayınları yapmak;
6. Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilimsel verileri sözle, yazı ile halka yaymak ve yaygın eğitim hizmetlerinde bulunmaktır.

Yükseköğretim kurumları;

- * Üniversiteler
- * Fakülteler
- * Enstitüler
- * Yüksekokullar
- * Konservatuarlar
- * Meslek yüksekokulları
- * Uygulama ve araştırma merkezleridir.

17

Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar. Yaygın eğitimin özel amacı, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş olan veya herhangi bir kademesinde bulunan, ya da bu kademedan çıkmış vatandaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında;

1. Okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim olanağı hazırlamak,
2. Bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumlarını kolaylaştırıcı eğitim olanağı sağlamak,
3. Millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve benimsetici nitelikte eğitim yapmak,
4. Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak,

5. Ekonominin gelişimi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslek

edinmelerini sağlayıcı olanaklar hazırlamak,

6. Beslenme ve sağlıklı yaşam tarzını benimsetmek,

7. Çeşitli mesleklerde çalışanlara, gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri

kazandırmak,

8. Boş zamanlarını yararlı bir biçimde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları

kazandırmaktır.

Açık Öğretim Ortaokulu: İlkokulu bitiren ancak herhangi bir nedenle ortaokula devam

edememiş vatandaşlara yönelik olarak uzaktan öğretim yöntemi ile ortaokulu tamamlama

olanağı sağlayan kurumdur. Sistem gereği şube ve öğretmen bulunmamaktadır.

Açık Öğretim Lisesi: Yüz yüze eğitim yapan örgün eğitim kurumlarına devam edemeyen,

örgün eğitim çağını geçiren ve liseye devam ederken açık öğretim lisesine geçmek isteyen

öğrencilere hizmet vermektedir. Açık öğretim lisesinde ders geçme ve kredi sistemi ile öğretim

verilmektedir. Sistem gereği şube, öğretmen bulunmamaktadır.

Mesleki Açık Öğretim Lisesi: Örgün eğitim kurumlarına devam edemeyen, örgün eğitim

çağını geçiren ve lise veya meslek lisesine devam ederken meslekî açık öğretim lisesine geçmek

isteyen öğrencilere hizmet vermektedir. Meslekî açık öğretim lisesinde ders geçme ve kredi

sistemi uygulanmaktadır. Ortak ve seçmeli dersler Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca

örgün öğretime paralel olarak belirlenmiş olup meslek dersleri eğitimi ise yüz yüze

yapılmaktadır